

No.: 85731/2

GEHEIM

In aansluiting aan hetgeen door mij eerder werd bericht omtrent de aanwezigheid van het Russische bergingsvaartuig "Kommuna" te Vlissingen, laatstelijk bij mijn schrijven van 10 Juni 1950 No. 85731/1, heb ik de eer in meer algemene zin de aandacht van Uwe Excellentie te verzoeken voor de navolgende aan de uitvoering van opdrachten voor Russische rekening verbonden bezwaren, waarvan de kennisneming U wellicht aanleiding zal geven deze aan een gezamenlijke bespreking met Uw ambtgenoten te onderwerpen.

Voorlopig zal ten aanzien van de reparatie van de "Kommuna" gerekend dienen te worden op een te aanvaarden langdurig verblijf te Vlissingen van twee, hoogstens vier Russische technici. Dit verblijf brengt op zichzelf al grote moeilijkheden met zich mede voor de beveiliging van de bekende marineopdrachten en het op de gedragingen van de betrokken vreemdelingen te houden toezicht. Wanneer echter straks uitvoering zal worden gegeven aan de Russische opdrachten tot de aanbouw van 3 vrachtschepen, de aanbouw van enige trawlers, de aanbouw van 5 koelschepen, eventueel met diepvriesinstallaties en 150 Schotse ketels (een contract voor 24 Schotse ketels is bereids uitgevoerd), waarvoor volgens mededeling van de directie van De Schelde binnenkort te Moskou de contracten zullen worden afgesloten en nog de aanbouw van 80 landketels, waaromtrent nog onderhandeld wordt, zal gerekend dienen te worden op het voortdurend verblijf van een veel groter wisselend gezelschap van Russische technici, welk gezelschap herhaaldelijk zal worden uitgebreid met een aantal zeelieden, telkens wanneer de afgebouwde objecten zullen dienen te worden afgehaald.

Tegenover een dergelijk gezelschap zullen de met de beveiliging van het bedrijf en de daarbij uitvoering vindende marineopdrachten, zomede de met het toezicht op de gedragingen van deze Russen belaste instanties voor een taak staan, welke niet te overzien is en praktisch onuitvoerbaar voorkomt, althans wanneer de uitvoering van al deze opdrachten te Vlissingen dan wel in fabrieken of op werven elders in Nederland waar geclassificeerd materieel voor Marine of Oorlog in aanbouw is moet plaats vinden. Wanneer deze opdrachten om voor het Rijk geldende financieel-economische redenen dienen te worden aanvaard, zal

naar

AAN:
Zijne Excellentie
de Heer Minister van Binnenlandse Zaken

te

'S-GRAVENHAGE.

2.-

mijn oordeel in overleg met de directie van de werf de mogelijkheid dienen te worden onderzocht om deze opdrachten verspreid over het land op plaatsen, waar niet direct staatsgeheimen in gevaar gebracht worden, te doen uitvoeren. Dit overleg zal op korte termijn dienen plaats te vinden, teneinde de directie de gelegenheid te bieden om voor een dergelijke gedecentraliseerde bouw in de af te sluiten contracten te voorzien.

Een ander bezwaar verbonden aan de aanwezigheid van een aantal Russische scheepstechnici te Vlissingen is, dat de potentiële Russische vijand de gelegenheid wordt geboden om bij voorbaat op een plaats, welke in oorlogstijd van bijzondere strategische waarde is, te beschikken over een groep technici van afwisselende sterkte, waarvan, gezien de ervaring met de bemanning van de "Kommuna" aangenomen zal moeten worden, dat zij tot het marinepersoneel behoren. Een dergelijke groep zal zich bij het uitbreken van een gewapend conflict onmiddellijk tot een commandogroep kunnen transformeren met alle gemakkelijk denkbare gevolgen van dien. In elk geval zal zo'n groep een voortdurende bedreiging in de rug voor de defensie betekenen en de daaraan verbonden gevaren zullen m.i. niet kunnen worden geriskeerd.

Te dezer zake zal Nederland ook dienen te letten op de desbetreffende internationale verplichtingen, aangezien Vlissingen bedreigd door een commandogroep een even grote bedreiging betekent voor de haven van Antwerpen en daarmee vermoedelijk voor een van de belangrijkste aanvoerhavens in het verdedigingsplan van de Westerse Unie. Ook uit een oogpunt van defensie bestaan er dan ook m.i. gegronde redenen om naar de middelen om te zien om de besproken scheepsbouw voor Russische rekening in elk geval van Vlissingen af te leiden.

Voor de reeds afgesloten contracten zal het bereiken van het gestelde doel afhankelijk zijn van de door overleg te verkrijgen medewerking van de directie van de werf.

Voor de toekomst moge Uwe Excellentie in overweging worden gegeven aan de Ministerraad voor te stellen om te besluiten, dat door of vanwege de Minister van Economische Zaken geen medewerking, in welke vorm ook, zal mogen worden verleend aan de totstandkoming van overeenkomsten met instanties of personen gevestigd achter het IJzeren Gordijn of wel hun vertegenwoordigers hier te lande tot het verrichten van werkzaamheden in Nederland alvorens de Ministers van Oorlog en van Marine of de door hen aan te wijzen

stafchefs

stafchefs schriftelijk hebben verklaard, dat tegen de uitvoering van de verkregen opdrachten uit een oogpunt van defensie dan wel bescherming van staatsgeheimen geen bezwaren bestaan. In de praktijk zal een dergelijk besluit er toe kunnen leiden, dat de betrokken bedrijven zich van tevoren met de daartoe aangewezen instanties van Marine en Oorlog verstaan om hun adviezen inzake de mogelijkheid van aanvaarding van de hun bereikte opdrachten en de eventuele veiligheidsvoorwaarden waaronder deze dienen te worden uitgevoerd te vernemen.

Ik moge hier nog aan toevoegen, dat m.i. dit gehele probleem van zeer principiële aard is en dat men de oplossing nimmer zal kunnen vinden door de hantering van de vreemdelingenwetgeving. Zodra immers op dit terrein aan de Russen te veel moeilijkheden in de weg gelegd zouden worden, maakt men van alle controlerende instanties diplomaten en voegt hen aan de ambassade toe. Contrôle op gegeven opdrachten is nu eenmaal onvermijdelijk.

Met het oog op een eventuele behandeling van deze aangelegenheid in de aanstaande vergadering van de Minister-raad heb ik vijf afschriften van deze brief hierbij ingesloten.

Het Hoofd van de Dienst,

Mr L. Einthoven